
Hagedissen onder vuur

Afgelopen voorjaar hebben er door het hele land branden gewoed in natuurgebieden. Twee trajecten hebben hier rechtstreeks mee te maken gehad: een in de Brunssummerheide (L) en een in de duinen bij Katwijk (Z-H).

Op de Brunssummerheide is zo'n zes hectare heide afgebrand, waaronder een goed zandhagedisterreintje waar gemonitord wordt. Hoewel op het afgebrande stuk geen hagedissen meer zijn gezien worden aan de randen van het verbrande terrein wel volop hagedissen waargenomen. Het lijkt er op alsof tenminste 'n deel van de hagedissen zich heeft kunnen verplaatsen.

Lizard Hill

In de duinen bij Katwijk is de bekende locatie *Lizard Hill* grotendeels afgebrand begin maart. Op een deel van *Lizard Hill*, uit de wind en lekker warm, groeit alweer gras en komt braam op. Hier zijn enkele voormalige bewoners teruggezien: op zes juni voor het eerst een dominant mannetje en sinds 20 juni ook drie bekende vrouwtjes. Waarschijnlijk hebben de dieren zich na de brand opgehouden in een smalle strook grasruigte langs de oevers van de infiltratie plas die een tiental meters verderop ligt. Dit verklaart ook waarom het mannetje tijdens het eerste treffen zoveel teken had, wel 20 stuks. De vegetatie langs het water is weelderig en vochtig, dus erg geschikt voor teken.

Er zijn meer branden geweest in gebieden waar trajecten liggen, waarbij het traject zelf gespaard is gebleven.

Meetnetters dienen hier alert te zijn op veranderingen, wellicht dat de hagedissen en/of slangen zich binnen het terrein verplaatsen en er mogelijk meer reptielen worden gezien omdat er in de buurt brand is geweest.

Zwarte rattenslang en brand

Wat kunnen we zeggen over de invloed die zo'n brand heeft op de lokale reptiel-populaties?

In de Verenigde Staten is hier onderzoek aan verricht omdat hier landschappen voorkomen die juist door frequente branden zijn ontstaan. De reptielen die hier leven zijn dus bekend met branden. Dat blijkt bijvoorbeeld uit de omzwervingen van twee Zwarte rattenslangen (*Elaphe obsoleta*) die voor, tijdens en na de brand werden gevolgd met radiozenders. Beide slangen zochten hun toevlucht ondergronds waarbij het opvallend was dat de lichaamstemperatuur schommelde tussen de 10.7 en 18.0 °C, terwijl bovengronds een vlammenzee alles verzwoeg. Een van de twee gezenderde slangen werd enkele weken na de brand dood aangetroffen: overreden op een autoweg. Dus niet gedood door het vuur maar 'gewoon' door een auto.

Eieren zandhagedis en brand

In Nieuwsbrief nr.2 was te lezen dat zandhagediseieren in de grond, ondanks een bovengrondse brand gewoon uitgekomen zijn. Er werd geconcludeerd dat de brand die in 1994 in de Kennemerduinen woedde geen blijvende gevolgen had voor de populatie zandhagedissen aldaar.

Lizard Hill, vlak na de brand

Engeland

Meer kritische geluiden komen uit Engeland waar de zandhagedis verschrikkelijk zeldzaam is. In het handboek voor behoud van de Sand lizard staat dat heidebranden een ernstige bedreiging vormen voor het behoud van deze soort. Behalve het doden en verwonden van dieren vernietigt zo'n brand de habitat, die dan weer zo'n 20 jaar nodig heeft om geschikt te raken als leefgebied voor zandhagedissen. Dit verschil in opinie kan worden verklaard door de verschillende situaties waarin de zandhagedis in beide landen verkeert. In Engeland is de soort zeer zeldzaam en leeft in geïsoleerde gebieden waar de kans op uitsterven door een brand veel groter is dan in Nederland waar

de zandhagedis op veel plekken nog binnen een zogenaamde metapopulatiestructuur voorkomt. De zandhagedis kan hier, door lokale brand, verloren gegaan gebied weer bezetten vanuit naburige terreinen waar de soort óók voorkomt.

- Withgott & Amlaner, 1996. *Elaphe obsoleta obsoleta, response to fire.* *Herpetological Review* 27(3):145-146.
- Moulton & Corbett, 1988. *The Sand Lizard Conservation Handbook.* English nature.
- Keetman & De Vries, 1994. *De zandhagedis in de kennemerduinen na de brand.* *Nieuwsbrief Meetnet Reptielen* 2.

Fotomodel op de Veluwe

Tijdens een informele excursie op de Veluwe werd een zandhagedis betrapt die wegdook in een muizenholletje. Bij nadere inspectie van het muizenhol bleek het diertje (een mannetje) alweer nieuwsgierig te kijken naar wie hem had gestoord. Hij bleek dermate op zijn gemak dat hij zich uitgebreid liet fotograferen. Na een fotosessie die ruim een kwartier duurde kreeg het diertje een passende beloning (foto rechtsonder) als dank voor de mooie plaatjes (Foto's Gerard Smit).

